

OSKAR LOORITS

9.11.1900–12.12.1961

Oskar Loorits sündis 9. novembril 1900 Mulgimaal Suure-Kõpu vallakirjutaja pojana. Koolitee algas Supsi mõisakoolis, jätkus Kõpu kihelkonnakoolis ja Tartu Alaksandri gümnaasiumis. Ta lõpetas Viljandi gümnaasiumi 1919. Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonnas õppis O. Loorits 1919–1922 keeleteadust ja rahvaluulet, sai magistrikraadi 1923. a. 1923–1927 oli ta ülikooli teaduslik stipendiaat, kaitses 1926. a doktorikraadi hiljem 3-kõiteliseks monograafiaks arendatud uurimusega „Liivi rahva usund“ (Tartu, 1926–1928).

Aastail 1927–1937 oli ta ülikoolis rahvaluule eradotsent, 1938–1939 dotsent ja 1939–1941, pärast Walter Andersoni lahkumist Eestist, eesti ja võrdleva rahvaluule professori kohusetäitja. O. Loorits juhtis Eesti Rahvaluule Arhiivi (ERS) tööd alates selle loomisest 1927. a, viis käsikirjalise rahvaluulepärandi korrastamise ja süstematiseerimise väljapaistvale tasemele rahvusvahelises ulatuses. Rööbiti kogude korraldamisega tegeldi O. Looritsa juhtimisel ka folkloorse materjali kogumisega. O. Loorits pööras tähelepanu ka Eesti vähemusrahvuste folkloorile (vene, rootsi, ingeri, mustlaste kogud). Ta aitas kaasa paljude filoloogiväljaannete, koguteoste ja saripublikatsioonide toimetamisel ning tegi nendele rohkesti kaastööd.

O. Loorits oli tegev folkloristika kõigis harudes: kogumisel, publitseerimisel ja uurimisel. Tema bibliograafia sisaldab 559 nimetust. Eri raamatutena ilmunud folkloristlikke uurimusi ja väljaandeid on neist 25, keeleteaduslikke 5 ja publitsistlikke 6. Paguluses ilmus temalt 11 teost.

O. Loorits on eriti rohkesti uurinud rahvausundit. Sel teemal on tema sulest lisaks doktoriväitekirjale ilmunud lühiülevaade „Eesti rahvausundi maailmavaade“ (1932), „Estnische Volksdichtung und Mythologie“ (1932), kaks köidet etnograafilisi pärimusi „Endis-Eesti elu-olu“ (1939–1941). Rootsis avaldas ta oma pikaajalise uurimistegevuse kokkuvõtteks 3-kõitelise teose „Grundzüge des estnischen Volksglaubens“ (1949–1960), mida on kõrgelt hinnanud paljude maade eriteadlased. O. Loorits oli ka liivlaste rahvaluule suurim koguja ja uurija. Ta on avaldanud teosed „Livische Märchen- und Sagenvarianten“ (Helsinki, 1926), „Volkslieder der Liven“ (Tartu, 1936), „Liivi rahva mälestuseks“ (Tartu, 1938).

Kõrvuti teadusliku tegevusega esines O. Loorits ideoloogina ja publitsistina – artiklikogud „Vastu voolu“ (1933) ja „Oma rada“ (1939). Rahvusküsimuse üle on ta arutlenud Rootsis avaldatud raamatutes „Eestluse elujõud“ (1951) ja „Eesti ajaloo põhiprobleemid“ (1955).

O. Loorits oli üliõpilasseltsi „Veljesto“ asutajaliige, ÕES-i liige, Soome Kirjanduse Seltsi kirjavahetajaliige (1935), Soome-Ugri Seltsi välisliige (1933), Kalevala Seltsi (1938), Eesti Teadusliku Seltsi (Rootsis) ja Kuningliku Gustav Adolphi nim Rahvateadusliku Akadeemia välisliige.

Saksa okupatsiooni ajal saadeti O. Loorits Tartust välja. 1944. a lahkus ta Rootsi. 1944–1947 töötas ta Uppsalas arhiiviasistendina, 1947–1961 riikliku stipendiaadina Rahvateaduslikus Arhiivis, jätkates Eestist kaasavõetud materjali põhjal erialast uurimistegevust.

O. Loorits suri 12. detsembril 1961 Uppsalas. Maetud 25. septembril 2000 Tartu Raadi kalmistule.